

**PRÍTOMNOSŤ AMERIKANIZMOV
A NOVÉHO SVETA V DIELE
AMÉRICA EN EL DICCIONARIO DE AUTORIDADES
(1726-1739)**

Nina Mocková

GÓMEZ-PABLOS, Beatriz: *América en el Diccionario de Autoridades* (1726-1739). Nümbrecht: Kirsch Verlag, 2018. ISBN 978-3-943906-30-1. 450 págs.

Monografické dielo autorky Beatriz Gómez-Pablos Calvo s názvom *América en el Diccionario de Autoridades 1726-1739*, čiže *Slovník autorít*, je rozsiahla historiografická a lexikografická práca, v ktorej sa autorka zamerala na preskúmanie prítomnosti amerikanizmov v súvislosti s Novým svetom a Španielskom (v najširšom zmysle slova) z viacerých hľadísk, t. j. nielen z lexikálneho hľadiska, v *Slovníku autorít – Diccionario de Autoridades* – zostavenom Španielskou kráľovskou akadémiou (*Real Academia Española*) v rokoch 1726 – 1739.

Hľadiská, z ktorých Gómez-Pablos skúmala prítomnosť amerického sveta v danom slovníku, zodpovedajú zároveň názvom štyroch nosných kapitol, z ktorých práca pozostáva:

1. kapitola: Akademici a Amerika v *Slovníku autorít*,
2. kapitola: Autori a Amerika v *Slovníku autorít*,
3. kapitola: Diela autorov a Amerika v *Slovníku autorít*,
4. kapitola: Slová a Amerika v *Slovníku autorít*.

V prvej kapitole sa pod pojmom akademici rozumejú členovia vtedy novozałożenej Španielskej kráľovskej akadémie (Madrid 1713), ktorí boli súčasne aj tvorcovia *Slovníka autorít*. Gómez-Pablos opisuje ich vzťahy s vtedajším Novým svetom. V tomto bode je nutné poukázať na to, že spomínaní akademici v Amerike nikdy neboli, nepatrili ani medzi najvýznamnejších autorov svojej doby, avšak je pre nás dôležité, že ich spisy týkajúce sa najrôznejších vedných disciplín svedčia o skutočne živom záujme akademikov o všetky aspekty súvisiace s Novým svetom. Podľa autorky mohol práve tento fakt

zohrávať významnú úlohu pri rozhodovaní sa o tom, ktorých autorov, ktoré diela či slová zaradiť alebo, naopak, nezariadiť do uvedeného slovníka. Pripomeňme, že 18. storočie, keď bol zostavený *Slovník autorít*, bolo storočím priemyselnej revolúcie, čím sa naštartoval ekonomický rozvoj v celej Európe a výskumy vo viacerých vedných odboroch zažívajú progres. Prúd filozoficko-kultúrneho myslenia v 18. storočí – známy tiež pod názvom osvietenstvo – je charakteristický svojím osvietenským prístupom k vzdelávaniu. Preto v tomto období vznikli niekoľké vedecké, kultúrne a akademické inštitúcie, ako boli univerzity, knižnice a pod., medzi nimi aj spomínaná Kráľovská akadémia. Hoci v 18. storočí boli v Španielsku dobre známe diela mexickej spisovateľky Juany Inéz de la Cruz, Gómez-Pablos si vo svojom výskume všimla, že ju vtedajší akademici nezariadili medzi autorov uvedeného slovníka, a teda nezariadili sem ani jej diela. Autorka však dokumentuje dve citácie z diel spomenutej spisovateľky. V neposlednom rade sa autorka zaoberá aj životom Peruánca Diega de Villegas y Quevedo Saavedru ako jediného amerického zástupcu v *Slovníku autorít* a jeho prínosom pre toto dielo.

V druhej kapitole predstavuje Gómez-Pablos autorov uvádzaných v *Slovníku autorít* a ich diela, z ktorých boli amerikanizmy zostavovateľmi slovníka vyexcerpované. Autorka tu rozlišuje medzi tromi kategóriami autorov vzhľadom na ich vzťah s témou Ameriky: prvú skupinu tvoria autori, ktorí pochádzali z Ameriky (spolu 7); do druhej skupiny radí španielskych autorov, ktorí sa do Ameriky vysťahovali (spolu 9); a napokon tretiu skupinu tvoria španielski autori, ktorí v Amerike strávili nejaký čas, no vrátili sa späť do vlasti (spolu 11). Rozoberá biografie a diela uvedených autorov a dáva ich do súvisu s ich významom pre poznanie Nového sveta. Následne uvádza počet citácií z ich diel prislúchajúcich každému autorovi. V tejto fáze výskumu Gómez-Pablos preverovala výskyt amerikanizmov aj konfrontáciou 1. vydania 6 zväzkov *Slovníka autorít* (1726 – 1739) s jeho 2. vydaním z roku 1770 (publikovaný bol iba 1 zväzok). Takýmto minucióznym kontrastným skúmaním autorka odhalila napríklad fakt, že autor Juan de Torquemada v 1. vydaní uvedeného slovníka nemá žiadnu citáciu amerikanizmov, avšak v jeho 2. vydaní sa už takáto citácia vyskytuje.

V tretej kapitole autorka práce vysvetľuje použitú metodológiu. Okrem toho rozčleňuje amerikanizmy dokumentované v pôvodnom *Slovníku autorít* podľa typov textov, z ktorých pochádzajú, ide o historiografické texty, poéziu, prírodovedecké texty, texty s loveckou tematikou, prerozprávané príbehy atď. V tejto súvislosti poukazuje na to, že hoci druhová a žánrová rozmanitosť textov bola široká, možno konštatovať preferenciu hlavne historiografických diel. Gómez-Pablos v tejto kapitole tiež vysvetľuje pojem *lexikálny amerikanizmus* a charakterizuje dve fázy vzniku amerikanizmov. Podľa autorkiných štúdií

v prvej fáze vzniku amerikanizmov Španieli pomenúvali objekty americkej reality španielskymi slovami, pričom sa často vyskytovala syntagma typu *meno + de Indias*, kde prívlastok *de Indias* slúžil na odlišenie významu od pôvodného španielskeho slova. Iný spôsob pomenúvania predmetov americkej reality bolo preberanie slov priamo z domorodých jazykov tamojšieho obyvateľstva. Tieto slová sa cez španielčinu (ktorá ich prijala za „svoje“) dostali spolu s predmetmi, ktoré pomenúvali, postupne do celej Európy, čoho výsledkom je skutočnosť, že určité slová si zachovali svoj pôvodný názov v rôznych jazykoch. Hovoríme tak o tzv. exportovanej lexike (napr. *chocolate* – čokoláda, *mango* – mango atď.).

Vo štvrtej kapitole Gómez-Pablos predkladá podrobný kritický výskum doterajších definícií pojmu *amerikanizmus* a doteraz zostaveného zoznamu amerikanizmov autoritami. Poukazuje na prítomnosť realít novoobjaveného sveta nielen v samotných lemach slov, ale aj v definíciách. Podrobne rozlišuje štyri formy, v akých sa amerikanizmy v *Slovníku autorít* vyskytujú, a to ako lema, ako slovo s definíciou v rámci jedného záznamu, ako slovo bez definície v rámci jedného záznamu alebo ako slovo v jednej citácii. Vďaka takejto minucióznej štúdii dokázala autorka predstaviť nový, oproti doterajším verziám rozšírený a podrobne popísaný zoznam amerikanizmov – spolu až 236 –, pričom najväčšiu časť z nich tvoria podstatné mená, a to prevažne z oblasti americkej fauny a flóry.

Uvedená monografia je zakončená závermi, troma prílohami a rozsiahlou bibliografiou. Monografia je výsledkom niekoľkoročného seriózneho bádania a odzrkadľuje autorkin široký vedecko-kultúrno-historicko-akademický rozhľad, a to nielen v odbore filologickom. Hĺbku znalostí z rôznych vedných oblastí dokazuje aj zoznam použitej literatúry, ktorý pozostáva z viac než 300 položiek najrôznejšieho charakteru. Analyzovaná monografia je teda dielom na vysokej vedeckej úrovni, ktoré je zároveň aplikovateľné i na univerzitnú výučbu filologických smerov.

Mgr. Nina Mocková, PhD.

Katedra románskych a slovanských jazykov
Fakulta aplikovaných jazykov Ekonomickej
univerzity
Dolnozemska cesta 1
852 35 Bratislava
nina.mockova@euba.sk